

Jaarverslag 2021

Commissie Meijers

**Permanente commissie van deskundigen in internationaal
vreemdelingen-, vluchtelingen- en strafrecht**

Inhoudsopgave

1.	Woord vooraf	blz. 3
2.	Inleiding	blz. 5
3.	Missie en werkwijze	blz. 6
4.	Rechtsstaatproject	blz. 7
5.	Publicaties	blz. 8
6.	Evenementen	blz. 10
7.	Nieuwe huisstijl	blz. 21
8.	Nieuwe gezichten / Nieuw lid aan het woord	blz. 22
9.	Lijst van commentaren	blz. 26
10.	Ledenlijst	blz. 28

Woord vooraf

Het jaar 2021 was een bizar en verontrustend jaar, ook voor Europa en dan denk ik niet eens in de eerste plaats aan de pandemie. In het vorige jaarverslag schreef ik dat de stand van de democratie in Europa ernstige zorgen baart. Die zorgen zijn alleen maar toegenomen. Denk aan de beslissing van het Poolse constitutionele Hof over de status van het EU-recht, het als middel inzetten van migranten door de Wit-Russische dictator Lukashenko en de manier waarop de EU weigerde het grensgeweld in Polen, Letland en Litouwen te veroordelen.

Gelukkig waren er ook lichtpuntjes. In Tsjechië trad een meer Europegezinde premier aan en in Duitsland werd een regeerakkoord gesloten dat is gericht op inclusiviteit en Europese samenwerking. Ook de Europese Commissie is daadkrachtiger gaan optreden tegen de afbraak van de rechtsstaat in Polen en Hongarije, via het conditionaliteitsregime van Verordening 2020/2092 en het coronafonds. Vanuit het Europese Hof in Luxemburg kwamen daarnaast positieve uitspraken, zoals in de zaak IS, C-564/19, waarin het Hof benadrukte dat aan nationale rechters geen strobreed in de weg mag worden gelegd om prejudiciële vragen te stellen. Tot slot noem ik het besluit van de Europese Commissie om voorlopig geen geld uit het coronafonds aan Polen uit te keren omdat de rechtsstaat daar niet op orde is.

Voor de Commissie Meijers was 2021 een bijzonder jaar, met veel activiteiten, commentaren, een nieuw project en het 30-jarig jubileum met als thema transparantie. Het was mijn eerste volledige kalenderjaar als voorzitter en ik was onder de indruk van de initiatieven en het werk dat de commissieleden onbezoldigd verzetten.

Met het project “Waken over de Rechtsstaat in Europa” besteden we nu systematisch aandacht aan de rule of law en de EU-Agentschappen. Beide thema’s zijn dit jaar nog belangrijker geworden. Denk alleen al aan de medeplichtigheid van Frontex aan pushback-operaties op de Middellandse Zee.

In december vierden we gezamenlijk met het ministerie van Buitenlandse Zaken de 70ste verjaardag van het Vluchtelingenverdrag. In een bijzondere conferentie over vluchtelingenopvang in de regio werd beklemtoond dat er een belangrijke taak ligt voor Europa om de overbelaste regio’s in Afrika en het Midden-Oosten te ondersteunen. In 2021 is de Commissie Meijers nadrukkelijker op zoek gegaan naar samenwerking. We zien steeds meer in dat de rechtsstaat alleen met de inzet van en samenwerking tussen een veelheid aan actoren overeind kan worden gehouden. We zijn daarom ook verheugd over de samenwerkingen die we in 2021 zijn gestart met Democracy Reporting International, European Digital Rights (EDRi) en het College voor de Rechten van de Mens. Door deze samenwerkingen vergroot de Commissie Meijers haar bereik en kan ze effectiever pleiten voor de liberale rechtsstaat.

Ondanks de zorgelijke ontwikkelingen op het gebied van de rechtsstaat ben ik hoopvol, omdat er zoveel initiatieven worden ontplooid die zich voor het behoud daarvan inzetten, juridisch, wetenschappelijk en politiek. Ik ben ervan overtuigd dat de Europese Unie zijn bestaansrecht ontleent aan een sterke rechtsstaat, met onafhankelijke rechtspraak, pluriforme media en een transparante overheid. Met vereende krachten zullen we de rechtsstaat in Europa overeind houden.

– Ashley Terlouw, Voorzitter

Wij bedanken hierbij al onze sponsors heel hartelijk voor hun bijdrages, die het werk van de Commissie Meijers nu al 30 jaar mogelijk maken.

– Ashley Terlouw, voorzitter

Inleiding

In 2021 heeft de Commissie Meijers zich meer dan ooit ingezet voor het beschermen van de rule of law, Europese grondrechten en een transparant wetgevingsproces van de Europese Unie. Ook in 2021 werd het werk van de Commissie Meijers beïnvloed door het coronavirus. Vergaderingen, afspraken en seminars vonden meestal digitaal plaats. Dit bood ook kansen. Door digitale en hybride conferenties kon de Commissie Meijers een groter publiek bereiken – in de gehele EU en zelfs daarbuiten. Het “nieuwe normaal” heeft de Commissie ook doen besluiten om meer in te zetten op digitale communicatie. De website en de huisstijl is vernieuwd, zoals ook is te zien aan dit jaarverslag.

2021 was verder het jaar dat de Commissie Meijers zich actief is gaan richten op de rule of law. Met het drie-jarige project “Waken over de rechtsstaat in Europa” kiest de Commissie Meijers bewust voor een thematische focus op de rechtsstaat op nationaal en Europees niveau. Kern van het project is het adresseren van de schendingen van de rechtsstaat in EU-lidstaten als Polen en Hongarije enerzijds, en de rechtsstatelijke waarborgen van Europese Agentschappen (denk aan Frontex, Europol en Eurojust). Zie het hoofdstuk in dit jaarverslag voor meer informatie over onze activiteiten in het kader van dit project.

Op het gebied van migratie en asiel was de Commissie Meijers met name actief ten aanzien van het EU Asiel- en Migratiepact. De Commissie Meijers was aanwezig bij verschillende hoorzittingen van nationale en Europese instanties om haar commentaren over het Pact toe te lichten. Daarnaast publiceerden wij enkele aanvullende commentaren over delen van het Pact.

Voorts organiseerde de Commissie Meijers een conferentie over het versterken van de rechten van vluchtelingen in regionale landen van opvang. Deze conferentie, georganiseerd in samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, ging in op de juridische, politieke en beleidsmatige aspecten van vluchtelingenopvang in de regio.

Ook de subcommissies voor strafrecht, privacy, non-discriminatie, en institutionele zaken hebben niet stilgezeten. Leden van de subcommissies schreven mee aan eerder genoemde commentaren en spraken met belangrijke spelers in het veld, zoals de antiracisme coördinator van de Europese Commissie, Michaela Moua, de Nederlandse officier van het Europees OM, Daniëlle Goudriaan, en verschillende Europarlementariërs. De subcommissie privacy organiseerde daarnaast een digitaal seminar over de Digital Services Act, waar sprekers uit de wetenschap, overheid en ngo-sector aan het woord kwamen over dit belangrijke Europese wetsvoorstel. Meer informatie over al deze activiteiten vindt u in het vervolg van dit jaarverslag.

Missie en werkwijze

De Commissie Meijers bestaat uit een kern van ongeveer 30 leden die als vrijwilligers verbonden zijn aan de Commissie. De leden bestaan voor het grootste deel uit wetenschappers, een kleiner deel komt uit de advocatuur, rechterlijke macht of uit het maatschappelijk middenveld.

Het dagelijks bestuur van de Commissie bestaat uit de voorzitter en twee vicevoorzitters. Het bestuur en de Commissie worden organisatorisch en inhoudelijk ondersteund door de secretaris. De secretaris voert praktische werkzaamheden voor de Commissie uit, waaronder de communicatie met de belangrijkste stakeholders op Nederlands en Europees niveau. Het dagelijks bestuur vergadert doorgaans een keer per maand, de hele Commissie Meijers komt om de zes weken bij elkaar voor een plenair overleg. Alle commissieleden zijn lid van een of meer van de vijf subcommissies en hebben onderling contact wanneer dat nodig is. De subcommissies richten zich op: (1) institutioneel recht, (2) asielrecht, (3) strafrecht, (4) vreemdelingenrecht en (5) privacy en non-discriminatie.

De kernactiviteit van de Commissie is het schrijven van commentaren op wetgeving of op beleidsnota's. Het doel van de commentaren is om wetgeving en beleid te toetsen aan internationale mensenrechtelijke uitgangspunten en principes van rechtsstatelijkheid.

De meeste commentaren worden geschreven in het Engels omdat daarin wordt gereageerd op Europese wetgeving en op Europees beleid. Alleen bij Nederlandse ontwikkelingen die ook een EU-rechtelijke dimensie hebben reageert de Commissie in het Nederlands. Daarnaast worden notities in sommige gevallen vertaald naar het Duits, ten behoeve van een groeiende groep Duitstalige geïnteresseerden.

In de plenaire vergadering of in de subcommissies wordt besloten op welke ontwikkelingen en signalen de Commissie actie onderneemt. In deze afweging is doorslaggevend of er een Europese dimensie aan de voorstellen zit en of een interventie van de Commissie toegevoegde waarde heeft ten opzichte van de activiteiten van andere NGO 's en kennisinstellingen.

De opvolging van een commentaar kan variëren van gesprekken met politici, die het onderwerp in portefeuille hebben tot deelname aan een hoorzitting van het Nederlandse of Europese Parlement. Om de contacten van de Commissie Meijers relevant en actueel te houden, onderhouden de secretaris en de commissieleden een netwerk in Brussel en in Nederland.

Rechtsstaatproject 2021-2023

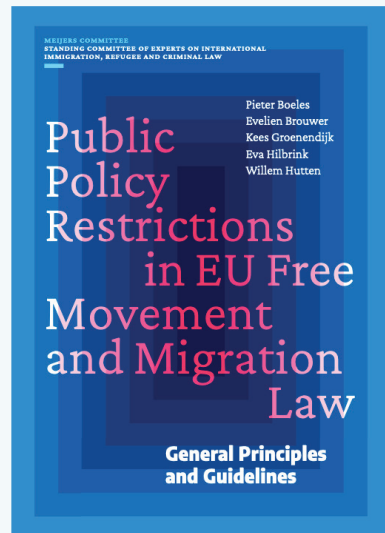
In de periode tussen 2021 en 2023 werkt de Commissie Meijers projectmatig aan twee onderwerpen die al langer deel uitmaken van ons werk, maar meer aandacht behoeven: de rechtsstaat en de EU-agentschappen.

Momenteel wordt de rechtsstaat in Europa bedreigd. In EU-lidstaten als Hongarije, Polen en Malta worden verschillende maatregelen genomen waarmee de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht wordt ondermijnd. Zij komen de EU-verplichtingen op het gebied van de grondrechten niet na en negeren de arresten van het Hof van Justitie van de EU. Deze ontwikkelingen zetten Europese kernwaarden inzake samenwerking, rechtsstaat en mensenrechten onder druk.

Tegelijkertijd is er ook aandacht nodig voor de naleving van rechtsstatelijke normen binnen de EU-organisatie zelf. EU-agentschappen zoals Frontex krijgen steeds meer middelen en bevoegdheden, waarmee de individuele rechten en vrijheden van asielzoekers en andere migranten worden ingeperkt, zonder dat zij adequate rechtsmiddelen hebben. Zoals we in meerdere commentaren in 2021 hebben onderstreept, zijn er ingrijpende juridische hervormingen nodig om het gebrek aan transparantie en aansprakelijkheid in deze EU-agentschappen aan te pakken.

Het nieuwe project van de Commissie Meijers “Waken over de rechtsstaat in de EU” richt zich op deze bedreigingen van de rechtsstaat. Als onafhankelijke commissie geven wij commentaar en aanbevelingen op juridische initiatieven en beleid van de EU. Wij zetten ons in voor de eerbiediging van de rechtsstaat op nationaal en EU-niveau. Wij willen samenwerken met andere organisaties in de EU om druk uit te oefenen op politici en beleidsmakers. Wij publiceren juridisch commentaar, organiseren seminars en conferenties en volgen voortdurend de ontwikkelingen op het gebied van de rechtsstaat, zowel in de lidstaten als in de EU-agentschappen. Op de nieuwe website www.euruleoflaw.eu is alles over deze activiteiten te vinden. Ook is daar het zogenaamde rule of law–dashboard gepubliceerd, dat een overzicht geeft van alle Europese rechtspraak over het onderwerp.

Publicaties

Public Policy Restrictions in EU Free Movement and Migration Law: General Principles and Guidelines

De publicatie is [online beschikbaar](#).

Een papieren exemplaar kan worden opgevraagd bij het secretariaat van de Commissie Meijers.

In 2021 publiceerde de Commissie Meijers Public Policy Restrictions in EU Free Movement and Migration Law, geschreven door Pieter Boeles, Evelien Brouwer, Kees Groenendijk, Eva Hilbrink en Willem Hutten. In deze publicatie wordt een overzicht gegeven van de jurisprudentie van het HvJ EU en het EHRM over openbare orde-aspecten van migratiewetgeving. Deze gecompliceerde jurisprudentie gaat over de vraag wanneer iemand een gevaar vormt voor de openbare orde, en hoe moet worden gekeken naar de proportionaliteit van beslissingen op dit gebied.

De publicatie ging gebaard met een online seminar, waar de publicatie werd gepresenteerd en door Ashley Terlouw werd overhandigd aan Corinna Wissels, staatsraad bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Vervolgens vond aan de hand van de publicatie een discussie plaats tussen de academici Evelien Brouwer en Kathrin Hamenstaedt, de advocaten Julien Luscuere en Tristan Wibault, en bestuursrechter Dennis Bode.

Brieven en commentaren

In 2021 publiceerde de Commissie Meijers [vijftien brieven en commentaren](#). Brieven en commentaren vormen de basis voor de beleidsbeïnvloeding door de Commissie Meijers. Op basis van onze inhoudelijke teksten bepleiten we onze aanbevelingen bij politici, beleidsmakers en bestuurders.

Commentaar uitgelicht: Creating second-class Union citizenship?

In dit commentaar gaat de Commissie Meijers in op de datasystemen voor strafrechtelijk veroordeelde personen in de EU: ECRIS en ECRIS-TCN. Waar ECRIS geldt voor EU-burgers, geldt ECRIS-TCN voor derdelanders. Personen met een dubbele nationaliteit (zowel van de EU als van een derde land) vallen onder ECRIS-TCN. Dit heeft gevolgen voor miljoenen personen, omdat veel mensen een dubbele nationaliteit hebben. Omdat ECRIS-TCN veel verdergaande bevoegdheden bevat om persoonsgegevens op te slaan en te delen met andere autoriteiten, betoogt de Commissie Meijers dat deze regeling in strijd is met het verbod op discriminatie, zoals dat wordt beschermd door het EU-recht en het EVRM.

Commentaar uitgelicht: Working Documents in the Council of the EU

De transparantie van de Europese besluitvorming staat nog altijd onder druk. Een nieuw fenomeen dat hiertoe bijdraagt is de introductie van het Working Documents-label in de Raad van de Europese Unie. In dit commentaar onderzoekt de Commissie Meijers de precieze omvang en gevolgen van het gebruik van dit label.

Commentaar uitgelicht: Noodmaatregelen Wit-Russische grens

Aan de Wit-Russische grens met Polen, Litouwen en Letland zijn humanitaire crises ontstaan door het handelen van de Wit-Russische dictator Lukashenko. In reactie daarop heeft de Europese Commissie noodmaatregelen voorgesteld die de Europese lidstaten toestaan om grensprocedures uit te breiden en de rechten van asielzoekers te beperken. De Commissie Meijers is van oordeel dat deze voorstellen geen oplossing bieden voor de crisissituatie aan de Europese buitengrenzen. In plaats daarvan zou de Europese Commissie de lidstaten moeten helpen om de waarborgen van het huidige Europese asielrecht na te leven.

Evenementen

Online seminar: Digital Services Act

In juni 2021 organiseerde de Commissie Meijers het online seminar *“Digital Services Act and Extreme Speech: What should be the role of online platforms?”*. In het seminar ging ons lid Frederik Zuiderveen Borgesius in gesprek met René van Eijk, Gabrielle Guillemin en Aleksandra Kuczerawy over de nieuwe voorstellen van de Europese Commissie op het gebied van de regulering van online platforms. Tijdens het seminar is besproken wat deze platforms moeten doen om hate speech tegen te gaan, en tegelijkertijd de vrijheid van meningsuiting te beschermen en hoe Europese wetgeving hierop zou moeten inspelen?

The proposed EU Digital Services Act and Extreme speech: What should be a role of online platforms?

Seminar organized by the Meijers Committee
4 June 2021 | 12:30 – 14.00 (CET) | Online

Frederik Zuiderveen
Borgesius

Aleksandra Kuczerawy

Gabrielle Guillemin

René van Eijk

Seminar: The EU Transparency Deficit

Ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de Commissie Meijers vond in september 2021 een seminar plaats over de transparantie van de Europese Unie. Sprekers waren Peter Teffer (Follow the Money), Maarten Hillebrandt (Commissie Meijers), Deirdre Curtin (EUI), Liesbeth A Campo (Nederlandse vertegenwoordiging in Brussel) en Aidan O’Sullivan (EU Ombudsman). Het seminar vond plaats in Driebergen en is niet opgenomen.

Online seminar: Openbare orde

Zie hierboven onder ‘publicaties’.

Hybride conferentie: Vluchtelingenopvang in de regio

Op 8 december 2021 vond de hybride conferentie plaats, getiteld “Securing Refugee Rights in Regions of Origin: What rights and in whose interest?”. Deze conferentie, georganiseerd in samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, adresseerde de recente initiatieven van Europese landen om de vluchtelingenopvang in Afrika en het Midden-Oosten te verbeteren. In de conferentie werd zowel ingegaan op de juridische, politieke, als de praktische aspecten van vluchtelingenopvang. Specifiek werd aandacht besteed aan de rol van het Vluchtelingenverdrag, dat dit jaar zijn 70-jarig jubileum vierde. Met keynotes van Marjoleine Zieck (UvA), Alexander Betts (Oxford University) en Sajjad Malik (UNHCR), en reacties van onder andere Gerald Knaus (ESI), Tineke Strik (EP) en Xavier Devictor (Wereldbank) was het een bijzonder leerzame bijeenkomst, waarbij de problematiek vanuit verschillende invalshoeken werd belicht.

Bezoeken en bijeenkomsten

Asiel

Op het terrein van asiel nam de Commissie Meijers deel aan diverse bijeenkomsten. Veel daarvan hadden betrekking op onze commentaren uit 2020 over het nieuwe EU asiel- en migratiepact. Zo sprak de Commissie Meijers in het Europees Parlement in zogenaamde ‘shadow meetings’ over de Crisis- en Force Majeureverordening, de Procedureverordening en de Screeningverordening. Daarnaast sprak de Commissie Meijers met (medewerkers van) Europarlementariërs Bartolo, Boeselager en Carrême over het Pact. Verder werd de Commissie Meijers geïnterviewd door het onderzoeksbureau Ecorys ten behoeve van een rapport over het Pact. Ook op nationaal niveau nam de Commissie Meijers deel aan deskundigenbijeenkomsten in zowel de Eerste als Tweede Kamer.

Migratie

De subcommissie reguliere migratie heeft zich in 2021 met name gericht op de hervormingen van Schengen. In maart 2021 sprak de Commissie Meijers hierover met Eurocommissaris Johansson van Migratiezaken.

Verder nam de Commissie Meijers deel aan bijeenkomsten van de Europese Commissie over het Schengen Evaluatie Mechanisme en de reguliere onderdelen van het Migratiepact. Op nationaal niveau vond onder andere een gesprek plaats met Directeur-Generaal Migratiezaken bij het ministerie van Veiligheid en Justitie, Jan-Willem Beaujean.

Verdere bijeenkomsten

Ook op het gebied van privacy, non-discriminatie en strafrecht was de Commissie Meijers actief. Noemenswaardige bijeenkomsten waren onder andere:

- Een gesprek met de Nederlandse afgevaardigde bij het Europees Openbaar Ministerie, Danielle Goudriaan.
- Een gesprek met medewerkers van het Europees Parlement over de herzieningsvoorstellen over Europol.
- Een interview door onderzoekers van het WODC over de evaluatie van de PNR (Passenger Name Record)-wet.
- Een gesprek met de anti-racisme coördinator van de Europese Commissie, Michaela Moua.

Project “Waken over de rechtsstaat”

In de periode 2021–2023 wil de Commissie Meijers een belangrijke bijdrage leveren aan het beschermen van de rechtsstaat en aan het respecteren van de fundamentele rechten van de mens binnen de EU. De Commissie Meijers wil twee belangrijke onderwerpen waar rechten van burgers in het gedrang dreigen te komen pro-actief agenderen en breder onder de aandacht brengen: de aantasting van de rechtsstaat en tekortkomingen van EU-agentschappen. Als organisatie wil de Commissie haar naamsbekendheid (ook internationaal) uitbouwen, haar resultaten beter monitoren en verschillende projectactiviteiten ter vergroting van haar impact tussentijds evalueren. Daarom heeft de Commissie Meijers ervoor gekozen het project “Waken over de Rechtsstaat in de EU” te starten, dat drie jaar zal duren en waarbinnen de Commissie zich zal bezighouden met deze twee thema’s, EU-agentschappen en de rechtsstaat in de EU, naast de organisatieontwikkeling en de professionalisering van de Commissie Meijers als organisatie.

Aangezien de Commissie Meijers met haar commentaren over het algemeen reageert op de EU-agenda en politieke voorstellen, is het projectmatig werken aan specifieke onderwerpen nieuw voor de Commissie.

Datzelfde geldt voor het actief volgen van de impact van haar adviezen, het onderzoeken van nieuwe wegen ter beïnvloeding van wetgeving en beleid (zoals bijvoorbeeld via de Duitse politiek) en het verbeteren van de communicatie en professionalisering van de organisatie. Het project levert dus naast de verdieping ook inzichten op waar de Commissie Meijers op de langere termijn haar voordeel mee kan doen.

Het project heeft een eigen website waar de publicaties van het project zijn opgenomen, evenals het door de Commissie Meijers ontwikkelde rechtsstaatdashboard (zie hieronder) en de maandelijkse rechtsstaatupdates kan bekijken. Hier kunt u ook zien wie van onze leden deel uitmaken van de subgroepen rule of law en EU-agentschappen. Voorzitter van het project ‘Waken over de rechtsstaat’ is John Morijn.

Subgroep rule of law

John Morijn

2021 was voor bescherming van de rechtsstaat in de EU een jaar van tegengestelde bewegingen. Nationaal, met name in Polen en Hongarije, waren er ontwikkelingen die de rechtsstaat nog verder onder druk zetten. Zo waren er verdergaande “hervormingen” van de rechterlijke organisatie in Polen die rechterlijke onafhankelijkheid verder onder druk zetten, en beleid van de Hongaarse regering dat mediavrijheid en bescherming van LGBTI (nog) verder ondermijnde. Daar stond grotere assertiviteit van EU-actoren tegenover. Het Hof van Justitie deed uitspraak na uitspraak die Polen en Hongarije duidelijk veroordeelde, en legde zelfs een historisch hoge dagelijkse boete op aan Polen. De Europese Commissie hield ook EU COVID-financiering tegen richting Hongarije en Polen vanwege de

anti-rechtsstatelijke ontwikkelingen in die lidstaten, en begon met voorzichtige voorbereidingen om de zogenaamde conditionaliteitsverordening te gaan toepassen tegen beide lidstaten op basis waarvan deze financiering geheel kan worden tegengehouden in het geval van vastgestelde structurele rechtsstatelijkheidsschendingen. Ook 2022 zal in het teken staan van deze verhouding tussen nationaal beleid en EU recht en de vraag welke EU sancties mogelijk zijn. Als Commissie Meijers zetten we ons met het project ‘Waken over de rechtsstaat’ verder in om het debat hierover, zowel op nationaal als EU niveau, te informeren en tevens voorstellen te doen ter bescherming van de rechtsstatelijke waarden in de EU.

Rule of law seminar – maart 2021

Het project is afgetrapt met een seminar over de situatie van de rechtsstaat in Hongarije en Polen met drie deskundige sprekers: Márta Pardavi (co-voorzitter van het Hongaarse Helsinki Comité), Anna Wójcik (onderzoeker aan het Institute of Law Studies of the Polish Academy of Sciences, mede-oprichter van ruleoflaw.pl en coördinator van The Wiktor Osiatyński Archive) en Kim Lane Scheppele (hoogleraar Sociologie en Internationale Zaken aan Princeton University). Tijdens het seminar werd onder meer besproken wat (meer) kan worden gedaan, en door wie en welke organisaties, met betrekking tot de “democratic backsliding” die zich in verschillende EU-lidstaten voordoet.

The rule of law in the EU: Lessons for the future?

Seminar organized by the Meijers Committee.
5 March, 12:30 – 14:30 (CET), Online

John Marijn

Márta Pardavi

Anna Wójcik

Kim Lane Scheppele

Rule of law report 2020

In februari 2021 hebben wij samen met het Nederlandse Helsinki Committee, Transparency International en Amnesty NL een bijdrage geschreven voor het rule of law rapport van de Europese Commissie over Nederland en de rechtsstaatsituatie. De Commissie Meijers schreef het deel over de belangrijkste ontwikkelingen op EU-niveau en over initiatieven die in Nederland zijn genomen om de rechtsstatelijke situatie te bevorderen.

Rule of law dashboard

In het kader van het deelproject Rule of Law hebben heeft de Commissie Meijers een rule of law dashboard gelanceerd. De site is een database voor alle rule of law gerelateerde (aanhangige en gedane) rechtszaken en uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Ons doel was om een samenhangend en interactief overzicht te geven van rechterlijke uitspraken die raken aan de rechtsstaat. Een overzicht dat direct een gevoel geeft van de urgentie van het rechtsstatelijke probleem. Een dergelijk overzicht van rule of law-rechtszaken is nog nergens gemaakt, maar wel nodig vanwege het grote aantal zaken (vooral in Polen en Hongarije), wat het soms moeilijk maakt alles bij te houden. Op 22 juni publiceerden wij het dashboard, allereerst met Polen en Hongarije, omdat de rechtsstaatsituatie daar het meest urgent is.

Rule of law updates

In onze rechtsstaatupdates kijken we terug op het belangrijkste nieuws omtrent rechtsstatelijke ontwikkelingen van de afgelopen maand. We geven een overzicht van de actualiteiten per lidstaat en vermelden ook belangrijke evenementen, seminars en webinars over de rechtstatelijke situatie in de Europese Unie. Verder geven we een overzicht van belangrijke en interessante artikelen, boeken en publicaties over de rechtsstaat.

Notitie mediavrijheid

In het commentaar “Promoting and Safeguarding Media Pluralism through EU Law” onderzoekt de Commissie Meijers de mogelijkheden om mediavrijheid te beschermen via het Unierecht. Mediavrijheid staat onder druk in verschillende Europese lidstaten, zoals Hongarije, Polen en Slovenië. Tot dusverre zijn er vanuit de EU geen juridische stappen gezet om deze trend tegen te gaan. De Commissie Meijers betoogt echter dat deze trend ook het EU recht schenden en daarom voorwerp moeten zijn van inbreukprocedures door de Europese Commissie.

Diner met Poolse hoofdrolspelers rule of law & festival “Our Rule of Law”

In september 2021 heeft de commissie een netwerk-diner georganiseerd. Beleidsmakers van verschillende ministeries, Nederlandse rechters, politici en rechtsstaatdeskundigen werden uitgenodigd voor een diner met enkele van de belangrijkste hoofdrolspelers op het gebied van de rechtsstaat en de situatie van de rechterlijke macht in Polen. Het doel was om Nederlandse vertegenwoordigers die zich bezighouden met de rechtsstaat samen te brengen met de mensen die direct betrokken zijn bij de strijd voor de rechtsstaat in Polen. Een informele setting zoals een diner was de perfecte gelegenheid om ideeën uit te wisselen en de samenwerking te versterken.

De Poolse gasten waren in Nederland om te spreken op een festival dat was georganiseerd door Groningse studenten onder de naam “Our Rule of Law Festival”. De Commissie Meijers organiseerde – samen met NGIZ – een panel over de rol van de academische wereld in de strijd voor de rechtsstaat. Het panel kan hier worden teruggekeken.

CM2113

Promoting and safeguarding media pluralism through EU law

Oktober 2021

Media pluralism is indispensable for well-functioning democracy. Yet, the EU had been unable to effectively counter illiberal trends in an increasing number of Member States, even if they are widely perceived as jeopardising media pluralism. Contrary to other areas of the rule of law, the European Commission has not brought any infringement case relating to media pluralism as a rule of law issue before the CJEU. The European Commission justifies its legal inaction with an insufficient legal toolbox and stating that it is, in fact, making the most of the tools at its disposal. We question this assumption and outline existing avenues for EU legal action to protect media pluralism in this report.

Samenwerking met Democracy Reporting International

In het najaar van 2021 is de Commissie een project gestart met de in Berlijn gevestigde organisatie Democracy Reporting International (DRI). Het doel van dit project is de meest gebruikte argumenten van Poolse en Hongaarse actoren om zich in het debat over de rechtsstaat te verdedigen, te ontkrachten.

Denk aan uitspraken als “De EU is bevooroordeeld en meet met twee maten in het geval van Polen en Hongarije” of “Waarom wordt Polen aangevallen terwijl andere lidstaten ook problemen hebben met de onafhankelijkheid van hun rechterlijke macht”. In 2022 zullen we het resultaat van dit project presenteren.

Subgroep EU-agentschappen

Melanie Fink: ‘2021 was een belangrijk jaar voor het agenderen van de transparantie en verantwoordelijkheid van de EU-Agentschappen, met name de Europese grens- en kustwacht Frontex. Na jaren van beschuldigingen van mensenrechtenschendingen door journalisten en ngo’s, werden dit jaar vrijwel alle juridische mechanismes in gang gezet om Frontex verantwoordelijk te stellen.’

‘Dit toont aan hoe belangrijk gezamenlijke actie is om momentum te creëren’.

Zo stelde het Europees Parlement de Frontex Scrutiny Working Group in, lanceerde de Europese Ombudsman een groot onderzoek naar Frontex, en brachten ook asielzoekers zelf een zaak voor het Europees Hof van Justitie. Dit toont aan hoe belangrijk gezamenlijke actie is om momentum te creëren. In 2022 zullen we leren in hoeverre we lessen kunnen trekken uit deze procedures. Ook zal speciale aandacht zijn voor het nieuwe agentschap, het Europees OM, dat nog voor veel uitdagingen staat op het gebied van accountability.’

Transparantie

Als uitgangspunt voor het projectonderdeel EU-agentschappen wilden we een reeks notities opstellen die na elkaar worden gepubliceerd maar een overkoepelend onderwerp hebben, namelijk transparantie en toegang tot informatie. De eerste publicatie in onze reeks over transparantie en EU-agentschappen ging over een veelbesproken agentschap dat meer bevoegdheden en middelen heeft gekregen, namelijk Frontex. In onze notitie gaan we in op de tekortkomingen in de praktijk van Frontex met betrekking tot de toegang van het publiek tot documenten.

Wij gaan in op de toepassing door Frontex van het EU-recht op toegang tot documenten, een centrale pijler van de transparantieverplichtingen van de EU-instellingen. Daarbij komen de volgende aspecten aan de orde: **a)** de wettelijke regeling voor toegang tot documenten, **b)** de verplichtingen van Frontex om de toegang tot documenten proactief te faciliteren, **c)** de praktijken van Frontex bij de behandeling van verzoeken om toegang tot documenten en **d)** de kwestie van toegang tot de rechter met betrekking tot besluiten inzake de toegang van het publiek tot documenten.

Frontex en pushbacks

In april publiceerden we de een notitie over Frontex en zijn verplichtingen en verantwoordelijkheid met betrekking tot pushbacks. In “Frontex and pushbacks: obligations and accountability” gaat de Commissie Meijers in op de verantwoordelijkheid van Frontex voor pushback-operaties door nationale grenswachten. In het commentaar betoogt de Commissie Meijers dat sprake is van duidelijke bewijs van schendingen van fundamentele rechten en dat Frontex verplicht is om hiertegen redelijke maatregelen te nemen. Daarnaast heeft Frontex de verplichting om grenswachtoperaties te stoppen in geval van schendingen van grondrechten. Hoewel Frontex verantwoordelijk kan zijn voor mensenrechtenschendingen, ontbreken momenteel adequate juridische rechtsmiddelen om deze aan de kaak te stellen. De Commissie Meijers doet negen aanbevelingen om deze situatie te veranderen. Melanie Fink, voorzitter van onze subcommissie EU-agentschappen, sprak bovendien op uitnodiging met de Frontex Scrutiny Working Group van het Europees Parlement over de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van Frontex bij push-backs in het Middellandse Zeegebied.

Notitie over Europol

In de notitie “Comment on proposed extensive data processing powers for Europol” reageert de Commissie Meijers op het voorstel van de Europese Commissie om de bevoegdheid van het EU-Agentschap Europol uit te breiden. De Commissie Meijers is van oordeel dat het voorstel onvoldoende waarborgen bevat om de privacy van burgers te waarborgen. Zo bevat het voorstel geen strikte noodzakelijkheidstoets bij het gebruik van persoonsgegevens en vindt geen controle plaats door een rechter of officier van justitie. Dit baart de Commissie zorgen, zeker nu het voorstel het mogelijk maakt om persoonsgegevens te delen met private partijen.

Wij spraken over Europol met medewerkers van het EU-parlementslid Saskia Bricmont (Greens EFA, België), alsmede met een medewerker van de rapporteur van de Renew groep, Dragoş Tudorache.

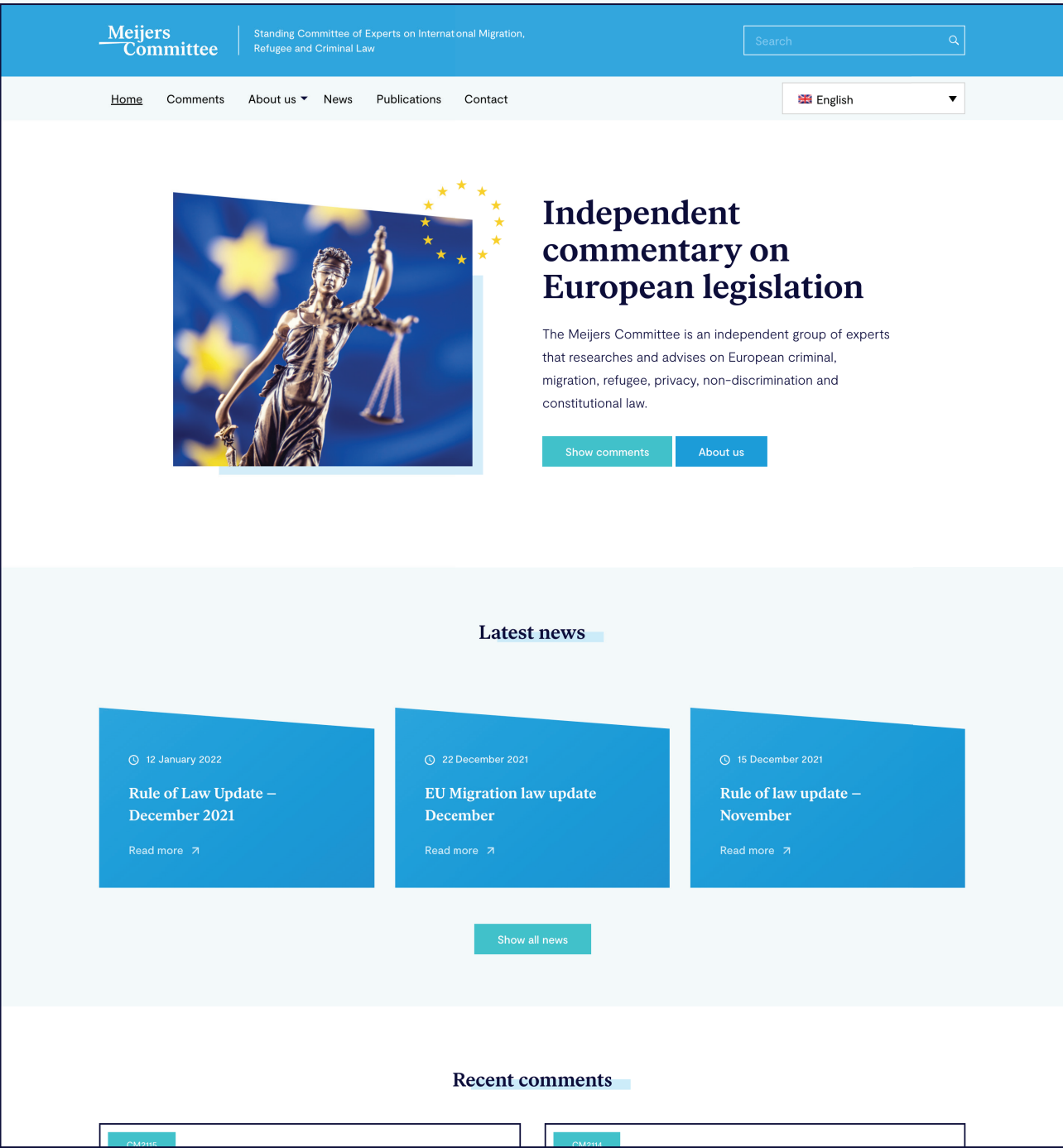
Organisatieontwikkeling & Duitslandproject

Om de effectiviteit en naamsbekendheid van de Commissie Meijers te vergroten, werken we ook verder aan de professionalisering van onze organisatie. Dit doen we door vaker de impact van onze commentaren en input te evalueren, en waar nodig de communicatie te verbeteren. Daarnaast hebben we gewerkt aan versterking van onze fondsenwerving .

Met betrekking tot de verbetering van onze communicatie hebben we in 2021 advies ingewonnen van een gespecialiseerd bureau. Op basis van advies en ook een PR-training van dit bureau, hebben we verbeteringen doorgevoerd in met name onze online communicatiemiddelen en sociale media. De Commissie Meijers wil in het kader van dit project ook onderzoeken hoe zij haar impact het beste kan vergroten. Vanwege de sleutelpositie van grote lidstaten in de EU, wil de Commissie Meijers met name in die landen actief haar commentaren en activiteiten meer onder de aandacht brengen.

Nieuwe website en huisstijl

De Commissie Meijers heeft in 2021 met behulp van ontwerp bureau Okaia haar huisstijl en website volledig vernieuwd. Hiermee hopen we met onze commentaren en activiteiten een groter publiek te bereiken.

Nieuwe gezichten

Anna Lübke - Nieuw corresponderend lid Duitsland

Anna Lübke is een jurist, mediator en hoogleraar aan de Universiteit voor toegepaste wetenschappen in Fulda, Duitsland. In het verleden was ze wetenschappelijk assistent bij het Duitse Constitutionele Hof. Ze heeft geschreven over verschillende rechtsgebieden, maar richt zich met name op fundamentele rechten en migratie- en asielrecht. Ze is ook lid van de Duitse Raad voor Migratie. Anna Lübke wil met haar lidmaatschap graag bijdragen aan de praktische impact van haar onderzoek door op academisch niveau samen te werken op Europees niveau.

Sanne Buisman – Nieuwe Vice-voorzitter

Sanne Buisman is universitair docent straf- en strafprocesrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Zij is sinds november 2018 verbonden als lid van de Commissie Meijers. In mei 2021 nam zijn het voorzitterschap van de subcommissie Strafrecht over van Pim Geelhoed. Sinds september 2021 is zij tevens aangetreden als vice-voorzitter van de Commissie Meijers.

“De Commissie Meijers levert al 30 jaar een belangrijke bijdrage aan openbare en democratische besluitvorming en de waarborging van belangrijke fundamentele rechten en mensenrechten in de EU op het gebied van justitie, migratie en veiligheid. In het licht van de huidige ontwikkelingen in de Unie is de bijdrage van de Commissie Meijers nog belangrijker te worden. Ik ben dan ook verheugd om als vice-voorzitter een actieve bijdrage te mogen leveren aan de doelstellingen van de Commissie, en te werken aan een sterkere Europese Unie.”

Janna Wessels – Nieuw lid

Janna Wessels is universitair docent migratierecht aan het Amsterdam Centre for Migration and Refugee Law van de Vrije Universiteit Amsterdam. Haar onderzoek gaat over de link tussen mensenrechten en migratierecht en -beleid.

“In plaats van het achteraf bekritisieren van het recht, kan ik vanuit de Commissie Meijers proactief reageren op wetsvoorstellen. Het is geweldig om te kunnen bijdragen aan het versterken van de constitutionele kwaliteit van het EU-recht, in het stadium voordat het wordt aangenomen.”

Elisa Scroccaro – Stagiair

Elisa Scroccaro is sinds september 2021 de stagiair van de Commissie Meijers. Ze heeft een Bachelor behaald in de internationale betrekking aan de Università di Trento. Onlangs voltooide ze haar Master International Migration and Refugee Law aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

“Ik leerde de Commissie Meijers kennen toen ik onderzoek deed voor mijn Masterscriptie. Daarbij kwam ik een commentaar van de commissie tegen en leerde ik meer over de organisatie. Het is inspirerend om hier ervaring op te doen, omdat het me de kans biedt om te werken in een omgeving waar juridisch onderzoek van het hoogste niveau wordt gedaan.”

Vertrokken leden

In 2021 hebben Teun van Os van den Abeelen, Sandrine van den Velden en Karin Zwaan de commissie verlaten. Wij bedanken alle vertrokken leden voor hun inzet in de afgelopen jaren.

Nieuw lid aan het woord

**Sarah Eskens,
lid sinds april 2021**

Kun je iets meer over jezelf en je achtergrond vertellen?

Ik ben universitair docent in recht en technologie aan de VU, waar ik ook de master specialisatie International Technology Law coördineer. Hiervoor heb ik mijn proefschrift geschreven bij het Instituut voor Informatierecht aan de UvA. Mijn proefschrift ging over het gebruik van algoritmes door online nieuwsmedia. Op dit moment doe ik onderzoek naar het gebruik van data door inlichtingen- en opsporingsdiensten en de manier waarop we dat vanuit de EU en nationaal recht reguleren.

Wat is de reden dat je lid bent geworden van de Commissie Meijers?

Het doen van onderzoek is heel leuk, maar het staat soms wat ver af van de dagelijkse realiteit in de zin dat een artikel niet gelijk impact heeft. Dat komt denk ik o.a. door de manier waarop we vragen stellen (abstract, reflexief).

Bij de Commissie Meijers kan ik mijn kennis inzetten om commentaar en advies te geven op actuele ontwikkelingen in het recht, en daarbij spreken we direct beleidsmakers en wetgevers aan. Ik vind het belangrijk en interessant om mijn kennis op deze manier te gebruiken, in aanvulling op mijn onderzoek.

‘Mijn proefschrift ging over het gebruik van algoritmes door online nieuwsmedia’.

Wat zie je als je persoonlijke rol binnen de Commissie Meijers?

Expertise aandragen op het gebied van privacy, gegevensbescherming, en media. Daarbij wordt het denk ik ook steeds meer duidelijk dat deze onderwerpen, die vaak te maken hebben met

de digitale samenleving, disciplinaire grenzen overstijgen. Ik zie het daarom ook als mijn rol om aan deze thema's te werken buiten de subcommissie waarin ik zit (privacy en non-discriminatie). Bijvoorbeeld in strafrecht, en EU-agentschappen, komen deze onderwerpen voorbij.

Aan welke commentaren van de Commissie Meijers heb je bijgedragen of wil je gaan bijdragen?

Ik heb meegeschreven aan het recente commentaar over de herziening van de Europol-verordening. Dit stuk gaat vooral over onze zorgen met betrekking tot de uitgebreide capaciteiten voor de verwerking van persoonsgegevens, wat grote gevolgen heeft voor de fundamentele rechten van zowel criminele als onschuldige burgers. Daarnaast heb ik meegewerkt aan de organisatie van het online seminar over de Digital Services Act. Op dit moment werk ik mee aan een commentaar op dit wetsvoorstel. Dit is

een heel belangrijk voorstel met grote gevolgen voor alle burgers die gebruikmaken van platforms zoals Facebook, YouTube en Twitter, omdat zij een grotere rol krijgen bij het verwijderen van illegale content.

‘Ik vind het belangrijk en interessant om mijn kennis op deze manier te gebruiken, in aanvulling op mijn onderzoek’.

Wat weten de meeste collega's niet van jou?

Dat ik alle instellingen op mijn laptop waar mogelijk op roze zet.

Lijst van brieven en commentaren

CM2101	Letter to the Portuguese Presidency of the Council of the European Union concerning steps towards the improvement of decision-making transparency
CM2102	Follow-up on workshop Schengen Evaluation and Monitoring Mechanism
CM2103	Reactie Commissie Meijers op het concept wetsvoorstel om de horizonbepaling bij artikel 14 lid 4 RWN te laten vervallen
CM2104	Creating second-class Union citizenship? Unequal treatment of Union citizens with dual nationality in ECRIS-TCN and the prohibition of discrimination
CM2105	Frontex and pushbacks: obligations and accountability
CM2106	Contribution to Stakeholders Meeting on Legal Migration
CM2107	‘Working Documents’ in the Council of the EU cause a worrying increase in secrecy in the legislative process
CM2108	Onnodig restrictieve uitleg Unierecht staat menselijke maatvoering in de weg
CM2109	Comments on Council Amendments of the Screening Regulation Proposal 2020/0278(COD)
CM2110	Note on the Eurodac amendment proposal (COM (2020) 614)
CM2111	Shortcomings in Frontex’s practice on public access to documents
CM2112	Letter on the Schengen Evaluation Mechanism
CM2113	Promoting and safeguarding media pluralism through EU law
CM2114	Comment on proposed extensive data processing powers for Europol
CM2115	Commission Proposal on Emergency Measures at the Belarussian Border

Ledenlijst

Prof. Ashley Terlouw	Prof. John Morijn
Willem Hutten	Ellen Nissen
Tamara Karg	Prof. André Nollkaemper
Dr. Evelien Brouwer	Dr. Marloes Van Noorloos
Sanne Buisman	Prof. Jannemieke Ouwerkerk
Prof. Hemme Battjes	Nilza Pinto
Dr. Els De Busser	Sadhia Rafi
Dr. Sarah Eskens	Prof. Jorrit Rijpma
Dr. Melanie Fink	Prof. Theo De Roos
Dr. Pim Geelhoed	Dirk Schaap
Prof. Kees Groenendijk	Dr. Anne-Marie Smit
Dr. Maarten Den Heijer	Nico Tuijn
Dr. Maarten Den Heijer	Dr. Karin de Vries
Prof. Hielke Hijmans	Barbara Wegelin
Dr. Eva Hilbrink	Prof. Frederik Zuiderveen Borgesius
Dr. Maarten Hillebrandt	Dr. Janna Wessels
Rob van der Hoeven	Simon J. van der Woude
Dick Houtzager	Elisa Scroccaro
Arrien Kruyt	